

الزامات فرآیند یاددهی - یادگیری مشارکتی در آموزش عالی مبتنی بر نیازها، علائق و مهارت‌ها - مورد مطالعه: دانشجویان مقطع کارشناسی

احمد ابراهیمی^۱، سید ابراهیم میرشاه‌جعفری^۲، علی ربانی خوراسگانی^۳

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف شناسایی و تبیین بایسته‌های یاددهی - یادگیری مشارکتی، متناسب با نیازها، علائق و مهارت‌های دانشجویان دوره کارشناسی امروز، به روش آمیخته انجام شد. طرح پژوهش در بخش کیفی بر مبنای تحلیل محتوا و در بخش کمی، توصیفی - پیمایشی است. مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل صاحب‌نظران در دو حوزه علوم تربیتی و علوم اجتماعی بودند که نمونه از بین آنها به صورت هدفمند و گلوله‌برفی تا حد اشباع اطلاعات ادامه یافت. جامعه‌ی آماری بخش کمی نیز شامل اعضای هیأت علمی و دانشجویان دوره‌ی کارشناسی از دانشکده‌های علوم تربیتی و علوم اجتماعی دو دانشگاه تهران و اصفهان بود که نمونه از بین آنها به روش سهمیه‌ای متناسب با حجم انتخاب شد. در بخش کیفی ابزار مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی از ابزار پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته استفاده شد. روایی محتوایی سؤالات پرسشنامه و مصاحبه براساس نظر هشت تن از متخصصان و پایایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۹۳، مناسب برآورد شد. تحلیل یافته‌ها در بخش کیفی به روش تحلیل مضمون و در بخش کمی با استفاده از آمار توصیفی - استنباطی انجام شد. براساس تحلیل یافته‌ها، هفت مؤلفه به عنوان مهمترین الزامات مورد شناسایی واقع شد که در میان آنها «تدارک فعالیت‌های درسی گروهی»، «تشکیل گروه‌های علمی مجازی» و «تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره» در صدر قرار دارد. در نتیجه به مدرسان توصیه می‌گردد به منظور استفاده بهینه از فرصت‌های آموزشی، از به‌کارگیری آنها در تدریس غفلت نورزند.

واژه‌های کلیدی: آموزش عالی، دانشجویان مقطع کارشناسی، یاددهی - یادگیری مشارکتی، ویژگی‌های نسل جدید

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی در آموزش عالی، دانشگاه اصفهان ahmadebrahimi011@gmail.com

۲. استاد گروه علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول) jafari@edu.ui.ac.ir

۳. استاد گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه اصفهان a.rabbani@ltr.ui.ac.ir

مقدمه

تناسب شیوه‌های آموزشی با خصائص و درون‌داشته‌های نسلی متعلمان، از جمله اصول مهم در یاددهی- یادگیری اثربخش است. در این بین تعیین مصداق‌ها و الزامات راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی به عنوان یکی از راهبردهای فعال و اثربخش، همسو با امکانات موجود، نیازها، مهارت‌ها، علایق و به طور کلی ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز، از جمله مسائل مهم در نظام آموزش عالی است. بی‌تردید، سازواری مؤلفه‌های این راهبرد با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز در بردارنده رشد و تعالی علمی آنهاست.

ویژگی‌های نسلی، نتیجه ذاتی تغییر و تحولات در سیر زمان است. به تعبیر توماس باتامورا^۱، استمرار جامعه‌پذیری از نسل‌های پیشین به نسل‌های جدید، هرگز کامل نیست، بلکه این تکرار همواره با انتقاد، رد برخی از جنبه‌های سنتی و یا نوآوری همراه است (Husbands, 2019). گیدنز^۲ در نظریه سنت و تجدد، تفاوت نسلی را به معنای تفاوت دو نسل دیروز و امروز در آرمان‌ها، ارزش‌ها، باورها و الگوهای خاص رفتاری زمان خود تعریف می‌کند (رحیمی، آشفته و حضرتی، ۲۰۱۲). به عقیده استراوس و هاو^۳ افراد یک نسل که در یک دوره تاریخی مشخص متولد و رشد یافته‌اند، دارای باورها، منش‌ها و الگوهای رفتاری خاص زمان خود هستند (Okros, 2020). اما جامعه‌شناسان امروز بالحنی شدیدتر، سخن از نوعی «دگردیسی نسلی» می‌گویند که بیانگر شکاف‌های عمیقی در نوع اندیشه، سبک زندگی، سلیق و مهارت‌های جوانان امروز به‌ویژه دانشجویان، نسبت به نسل‌های قبل است (Gillespie, 2020). بومزیست دانشجویان امروز، متأثر از تکنولوژی به‌کلی دگرگون شده، سبکی جدید از تعاملات آنها با جهان ارائه می‌دهد. بسیاری از جامعه‌شناسان برای نسل حاضر القابی چون بومیان دیجیتال، دیجیتال‌زاده و یا نسل شبکه را به‌کار می‌برند (Izy, Aliabadi, Nili & Delavar, 2020). نسل امروز، دانش رسانه و تفکر فناورانه را از کودکی آموخته، با آن زیسته و رها از هر قید مکانی و زمانی، تنها با چند کلیک ساده، به آنچه بخواهد می‌رسد (Casa-Todd, Kay & Hughes, 2020). دنیای بدون اینترنت را نمی‌فهمد و محرومیت از آن برایش به‌منزله محرومیت از موسیقی، سرگرمی، خرید، آموزش و بسیاری از امور دیگر است. دنیای مجازی برای نسل امروز، واقعی‌تر از هر واقعیتی است و در کنار جهان بیرون و درون خود در آن زندگی می‌کند (Sachdeva & Tripathi, 2019).

مطالعات جدید حاکی از عدم درک متقابل دو نسل دیروز و امروز از رفتار و گفتمان یکدیگر و در نتیجه دشواری و پیچیدگی ارتباطات میان آنهاست. پذیرش فرهنگ‌های متفاوت برای دانشجویان امروز بسیار ساده است و با افراد در دنیای حقیقی و مجازی به راحتی ارتباط برقرار می‌کنند. آنها

1. Thomas Bottomore
2. Giddens
3. Strauss & Howe

دیگر خود را یک شهروند محلی نمی‌بینند و برای خود، هویتی جهانی قائلند. در ارتباط با انگیزه‌های بیرونی و درونی، افرادی برون‌گرا هستند (Caballero & Baigorri, 2019). امروزه درهم‌تنیدگی علوم، دانشجویان را به هم‌یاری در فعالیت‌های گروهی برای نیل به اهداف مشترک وا داشته است. برای آنها رقابت‌های فردی بی‌معناست و توفیق خود را در گرو مشارکت و حمایت گروهی توأم با دوستی و رفاقت می‌دانند. اساساً میلِ تعلق به گروه یکی از مشخصه‌های بارز نسل امروز است (Hernandez, Diaz & Morales, 2020). نسل حاضر، قائل به تعامل و گفتگو بوده، مطلق‌اندیشی و استبداد رأی در اندیشه او جایی ندارد. با تفکری انتقادی نسبت به مسائل از هنجارها، ارزش‌ها و باورهای ایدئولوژیک روی بر می‌تابد و برای دیده‌شدن، از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کند. روحیه‌ای اجتماعی دارد و از معاشرت و مصاحبت با دیگران لذت می‌برد (Vander Brug & Rekker, 2021). امروزه برای دانشجویانی که جهانی می‌اندیشند و اطلاعات علمی خود را به آسانی از منابع متعدد و متنوع اخذ می‌کنند، دیگر استاد یگانه مرجع علمی نیست. آنها مایلند در یک فضای دموکراتیک، پیرامون مطالب درسی اظهار نظر و نقادی کنند (Dimattio & Hudacek, 2020). به طور کلی، تفکر انتقادی، پرسشگری، نواندیشی، صراحت لهجه و رک‌گویی (Seemiller & Clayton, 2019)، تعامل‌گرایی، آزاداندیشی، اعتماد به نفس بالا، میل به ابراز وجود (Rahbar, Khorramshad, Adami & Vali, 2021)، تنوع‌طلبی، تمایل به گفت‌و شنود و مباحثه‌گری، استقلال‌طلبی و مهارت‌های فناورانه (Pulcini, Turner & First, 2021)، برخی از ویژگی‌های بارز دانشجویان نسل امروز است که محققان بدان اشاره نموده‌اند.

ویژگی‌های مذکور در کنار توسعه ابزارهای مدرن یاددهی-یادگیری و تسهیل تعاملات علمی از طریق فاوا، بایسته‌ی کاربست تدابیر آموزشی متناسب، به‌ویژه در مورد برنامه‌های درسی به عنوان قلب تپنده دانشگاه است (Grace Oh, Ricciotti & Cianciolo, 2018). سازواری عناصر برنامه درسی همچون اهداف، محتوا، راهبردهای یاددهی-یادگیری و ارزشیابی با خصائص نسلی یادگیرندگان به ویژه در دوره کارشناسی که تفاوت‌های نسلی بارزتر است، تعیین‌کننده میزان توفیق آن برنامه در تعلیم و تربیت شایسته و تعالی‌بخش است (Sinnema, Nieveen & Priestley, 2020).

این تناسب در مورد راهبردهای یاددهی-یادگیری به‌عنوان مجرای اصلی تأثیر و تأثر میان مربی و مرتبی، از اهمیتی دوچندان برخوردار است. راهبردهای یاددهی-یادگیری، خط‌مشی‌ها و جهت‌گیری‌های کلی مدرسان در تدریس هستند (Yildirim, Cirak-Kurt & Sen, 2019). به عقیده صاحب‌نظران، هنجارهای زیست-فرهنگی نسل امروز، مدرسان را به سمت بهره‌جویی از راهبردهای یاددهی-یادگیری نوینی همچون مشارکتی به عنوان شیوه‌های مناسب برای نسل حاضر فرا می‌خواند (Takala & Wickman, 2019). راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی به‌عنوان رویکردی جدید و

برجسته مورد توجه بسیاری از صاحب‌نظران از جمله راجر جانسون^۱، نیل دیویدسن^۲، کاگان اسپنسر^۳ است (Slaving & Davis, 2006). در این راهبرد بر مبادله فعال عقاید و نظرات اعضای گروه‌های کوچک و رابطه بین فردی آنها مبتنی بر همکاری و رفع نیازهای یکدیگر تأکید می‌شود. همه اعضای گروه با درک نقش یکدیگر، در جهت نیل به اهداف مشترک هم‌کاری می‌کنند (Safavi, 2020). روابط درون‌گروهی دربردارنده هدف و انگیزه مشترک، مسئولیت‌پذیری، تقویت عزت‌نفس، حس تعاون و صمیمیت، زایش اندیشه، تأثیر متقابل افکار و در نهایت هم‌افزایی علمی است که دقیقاً در مقابل یاددهی- یادگیری رقابتی مبتنی بر فردگرایی، سبقت‌گیری و برتری‌جویی قرار دارد. در این الگو نقش مدرس تنها هدایت و ایجاد فرصت‌های یادگیری است (Yancey, 2019).

امروزه زمینه‌های فراوانی در جهت کاربست راهبرد یاددهی- یادگیری مشارکتی فراهم است. اما آنچنان که ذکر شد، یاددهی- یادگیری بدون توجه به خصائص نسلی یادگیرندگان، کاری مهم و بی‌بهره است. یقیناً یاددهی- یادگیری مبتنی بر مشارکت‌های گروهی و برپایه مؤلفه‌هایی متناسب با نیازها، سلائق و ظرفیت‌های دانشجویان امروز، مبدع فرصت‌های متعدد و متنوع یادگیری و رشد علمی آنهاست. متأسفانه امروزه شیوه‌های تدریس بسیاری از مدرسان ناآگاه یا بی‌تفاوت نسبت به این موضوع، بر اساس شیوه‌های قدیمی و غیراثربخش بوده، با حوائج، علایق و توانمندی‌های دانشجویان امروز همگونی ندارد. عدم تناسب و سازواری فعالیت‌های درسی با طبع و قریحه دانشجویان، مایه بی‌انگیزگی و افت تحصیلی آنهاست. این مسئله موجب از دست رفتن فرصت‌های ارزشمند یادگیری و محرومیت آنها از موهبت یادگیری مادام‌العمر به‌ویژه در پرتو آموزش مشارکتی است (Grace et al., 2018). لذا شناسایی، تبیین و کاربست پیش‌بایست‌های این راهبرد، متناسب با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز، مسئله‌ای بسیار ضروری و حائز اهمیت است.

بایسته‌ها و الزامات یاددهی- یادگیری مشارکتی، متناسب با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز از زوایای مختلفی مورد کاوش پژوهشگران واقع شده است. (Keramati (2021 در پژوهشی نتیجه گرفت: یادگیری مشارکتی نه تنها موجب تسهیل و بهبود کیفیت یادگیری دانشجویان نسل امروز می‌شود بلکه در زمینه تقویت اعتماد به‌نفس و هیجانات مثبت، تفکر انتقادی، تعامل و همکاری سازنده و پرورش حس مسئولیت‌پذیری آنها نیز مؤثر است. در تحقیق Rahmanian (2020) مشخص شد به کارگیری الگوی‌های مشارکت‌جویانه با بهره‌گیری از گروه‌های کوچک مجازی در تدریس، موجب موفقیت تحصیلی و اقبال دانشجویان نسل امروز به یادگیری می‌شود. پژوهش Dass, Ramananda & Jagadeesha (2021) بیانگر آن است که استفاده از شاخص‌های یادگیری مشارکتی با مهارت‌های علمی و فکری دانشجویان نسل امروز همبستگی مثبت دارد و موجب درگیری آنها در فعالیت‌های

1. Roger Johnson
2. Neil Davidson
3. Kagan Spencer

خودتنظیمی می‌شود. (Kurni & Saritha (2021) در تحقیقی نشان دادند: تدریس سنتی به صورت سخنرانی دیگر پاسخ‌گوی نیازهای علمی دانشجویان نسل امروز نیست و یاددهی-یادگیری مشارکتی به‌ویژه با استفاده از فن‌آوری‌های دیجیتال و آنلاین باعث افزایش خلاقیت و کیفیت یادگیری می‌گردد. (Kobayashi (2021) در پژوهش خود با مقایسه دو شیوه آموزشی یادگیری فردی و مشارکتی نتیجه گرفت، نیازها و علایق دانشجویان امروز با یادگیری فردی تناسبی ندارد و بازدهی یادگیری مشارکتی به طور معناداری برای آنها بیشتر است. (Juneja (2021) در تحقیق خود تأکید می‌کند که امروزه یادگیری مشارکتی با استفاده از فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بسیار پربازده است و دانشجویان نسل امروز نباید از این ظرفیت بزرگ بی‌نصیب بمانند.

بنا به آنچه گذشت، کاربست راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی با شاخص‌های متناسب با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز، موجب پویایی و بالندگی تحصیلی و برعکس تساهل و تسامح در آن مایه‌ی خمودی و رکود علمی آنها است. از میان پژوهش‌های انجام‌شده، هیچ یک نگاهی جامع به این تناظر دوسویه نداشته، تنها به ابعاد خاصی از موضوع پرداخته‌اند. لذا کاوش همه‌جانبه مسئله به منظور آگاهی مدرسان از نتایج و کاربست آن در تدریس بسیار مهم و ضروری است. در همین راستا، پژوهش حاضر در صدد پاسخ‌گویی به سوالات زیر است:

- ۱- از نظر صاحب‌نظران، مهمترین الزامات راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی، متناسب با نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان کارشناسی امروز چیست؟
- ۲- از نظر اعضای هیأت‌علمی، هر یک از الزامات راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی، تا چه اندازه با نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان کارشناسی امروز تناسب دارد؟
- ۳- از نظر دانشجویان دوره کارشناسی امروز، هر یک از الزامات راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی، تا چه اندازه با نیازها، علایق و مهارت‌های آنها تناسب دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است که با طرح ترکیبی اکتشافی از نوع متوالی (کیفی- کمی) انجام شد. در مرحله کیفی، با هدف کسب شناخت و بینش عمیق پیرامون پیش‌بایست‌های یاددهی-یادگیری مشارکتی، متناسب با نیازها، علایق و مهارت‌های نسلی دانشجویان دوره کارشناسی امروز، ضمن مراجعه به ادبیات تحقیق و تحلیل اسناد و مدارک معتبر موجود، با اساتید صاحب‌نظر در موضوع تحقیق، مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته به‌عمل آمد. در مرحله کمی که از نوع توصیفی است، به‌منظور ایجاد دید کامل‌تر نسبت به موضوع پژوهش و بررسی نگرش‌ها، ترجیحات و باورهای اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان دوره کارشناسی، با استفاده از نتایج برگرفته از تحلیل مضمون مصاحبه‌های قسمت کیفی و همچنین بررسی متون، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای با مقیاس لیکرت ۵

درجه، تدوین و اجرا شد. این مرحله به‌منظور تکمیل و تأیید اطلاعات به‌دست‌آمده در تحلیل کیفی انجام شد. به‌کارگیری رویکرد آمیخته در پژوهش حاضر، منجر به شکل‌گیری یک دید جامع نسبت به الزامات یاددهی-یادگیری مشارکتی متناسب با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز شد. شکل ۱ بیانگر چارچوب اجرای پژوهش است که نمایی کلی از مدل به‌کاررفته در روش پژوهش را ارائه می‌دهد.

شکل ۱. مدل روش اکتشافی متوالی به‌کاررفته در پژوهش

تحلیل یافته‌ها در بخش کیفی براساس تحلیل مضمون (ساختاری و تفسیری) و در بخش کمی با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی است. مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل صاحب‌نظران آموزش عالی در دو حوزه علوم تربیتی و علوم اجتماعی و در بخش کمی اساتید و دانشجویان دوره کارشناسی از دانشکده‌های علوم تربیتی و علوم اجتماعی دو دانشگاه تهران و اصفهان در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند.

شیوه نمونه‌گیری در بخش کیفی به صورت هدفمند و انتخاب افراد بارز که در ارتباط با موضوع مورد تحقیق از اطلاعات ارزشمند و غنی برخوردار بودند، انجام شد (Creswell, 2007: 120). در این پژوهش با ۳۱ نفر از صاحب‌نظران، متشکل از ۱۹ نفر در رشته علوم تربیتی و ۱۲ نفر در رشته علوم اجتماعی مصاحبه شد. معیار تعداد مصاحبه‌شوندگان، حصول اشباع و تکرار داده‌ها بود. اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه کیفی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه کیفی پژوهش

رتبه / رشته	استاد	دانشیار	استادیار	جمع	جمع کل	میانگین سابقه
علوم تربیتی	۷	۸	۴	۱۹	۳۱	۱۸
علوم اجتماعی	۵	۵	۲	۱۲		

در بخش کمی از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با استفاده از تخصیص بهینه برای تعیین سهم هر طبقه به نسبت تعداد افراد جامعه استفاده شد. حجم نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران، شامل ۱۲۱ نفر از اساتید ۳۴۹ نفر از دانشجویان محاسبه شد که به تناسب از میان افراد دو دانشکده انتخاب شدند.

جدول ۲- اطلاعات جمعیت‌شناختی جامعه کمی پژوهش

جامعه	دانشکده علوم تربیتی اصفهان	دانشکده علوم تربیتی تهران	گروه جامعه‌شناسی اصفهان	دانشکده علوم اجتماعی تهران	جمع
اعضای هیئت علمی	۵۴	۴۶	۱۲	۶۴	۱۷۶
دانشجویان کارشناسی	۹۸۸	۱۷۳۱	۱۷۰	۹۷۴	۳۸۶۳

روش جمع‌آوری اطلاعات در بخش کیفی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. در زمینه تأیید دقت و صحت داده‌های کیفی، چهار معیار باورپذیری، اطمینان‌پذیری، تأییدپذیری و انتقال‌پذیری ملاک عمل قرار گرفت (Guba & Lincoln, 1982).

تحلیل داده‌های کیفی با استفاده از روش تحلیل مضمون (ساختاری و تفسیری) انجام شد. بدین گونه که هر مصاحبه پس از ضبط، بلافاصله مکتوب و ضمن مطالعه دقیق، جملات کلیدی مشابه به عنوان واحدهای معنایی خرد، ذیل مضامین و محورهای اصلی خود (توسط نرم‌افزار مکس کیودا)، تلخیص و سازماندهی شدند (Wilkinson & Birmingham, 2003). با مشخص شدن مضامین اصلی، پاسخ‌ها به صورت فراوانی، درصد و بحث گزارش شدند. ضمن آنکه به منظور رعایت اصل محرمانه‌بودن در نقل یافته‌ها از کدهای عددی به عنوان جایگزین برای نام مصاحبه‌شوندگان استفاده شد.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات کمی، پرسشنامه محقق‌ساخته مبتنی بر شاخص‌های استخراج‌شده از بخش کیفی، براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای بود. این پرسشنامه دربردارنده هفت بعد فرآیند یاددهی-یادگیری مشارکتی شامل «تدارک فعالیت‌های درسی گروهی»، «تشکیل گروه‌های علمی مجازی»، «تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره»، «گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی»، «گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها»، «رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی» و «ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی» است. روایی محتوایی سؤالات پرسشنامه براساس نظر هشت تن از متخصصان و پایایی آن نیز پس از انجام مطالعه مقدماتی در یک نمونه ۳۰ نفره با مقدار ۰/۹۳ برای آلفای کرونباخ، مناسب برآورد شد. تحلیل داده‌های کمی، با استفاده از آمار توصیفی-استنباطی، توسط نرم‌افزار spss 25 انجام شد. در سطح آمار استنباطی، با رعایت پیش‌فرض‌ها از آزمون‌های t تک‌نمونه‌ای، t دو نمونه مستقل و لوین استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، سؤال اول با تحلیل محتوای ساختاری و تفسیری یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها و سؤال دوم و سوم از طریق تجزیه و تحلیل آماری داده‌های حاصل از پرسشنامه پاسخ داده شده است.

سؤال اول: از نظر صاحب‌نظران، مهمترین الزامات یاددهی-یادگیری مشارکتی، متناسب با

نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان کارشناسی امروز چیست؟

پس از تجزیه و تحلیل دیدگاه‌های صاحب‌نظران به شیوه تحلیل مضمون، هفت مضمون اصلی پیرامون فرآیند یاددهی-یادگیری مشارکتی (به ترتیب اولویت در جدول ۳)، مورد شناسایی واقع شد.

جدول ۳- الزامات یاددهی-یادگیری مشارکتی، متناسب با نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان امروز

مضمون اصلی	مضامین فرعی	کد مصاحبه‌شوندگان	فراوانی	درصد
یاددهی-یادگیری مشارکتی	تدارک فعالیت‌های درسی گروهی	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲،۲۳،۲۴، ۲۵،۲۶،۲۷،۲۸،۲۹	۲۹	۹۴٪
	تشکیل گروه‌های علمی مجازی	۱،۳،۵،۶،۷،۹،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲،۲۳،۲۵،۲۶،۲ ۷،۲۸،۲۹،۳۰،۳۱	۲۵	۸۱٪
	تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره	۲،۳،۴،۶،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۳،۱۴،۱۵،۱۶،۱۷،۱۸،۲۰،۲۱،۲۲،۲۳،۲۴،۲۵،۲ ۶،۲۷،۲۸،۲۹	۲۴	۷۵٪
	گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی	۱،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۲،۱۳،۱۵،۱۶،۱۸،۱۹،۲۲،۲۳،۲۴،۲۵،۲۶،۲۸،۲۹،۳۰	۲۰	۶۵٪
	گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها	۲،۳،۴،۷،۸،۱۰،۱۱،۱۴،۱۶،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۴،۲۵،۲۶،۲۷،۲۸،۳۰	۲۰	۶۵٪
	رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی	۱،۵،۱۱،۱۲،۱۵،۱۷،۱۸،۱۹،۲۰،۲۱،۲۲،۲۳،۲۴،۲۵،۲۷،۲۹،۳۰،۳۱	۱۸	۵۸٪
	ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی	۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴،۱۷،۲۷،۲۸،۲۹،۳۱	۱۷	۵۵٪

گزیده‌ای از نظرات صاحب‌نظران پیرامون حیطة‌های هفت‌گانه بالا به شرح زیر است:

تدارک فعالیت‌های درسی گروهی: به اعتقاد ۲۹ نفر (۹۴٪) از مصاحبه‌شوندگان، امروزه با توجه به ضرورت کار تیمی در پروژه‌های علمی و تمایلات مشارکت‌جویانه دانشجویان، تدریس اساتید می‌بایست مبتنی بر رویکرد گروهی باشد. کد ۲ اظهار می‌کند: دانشجویان برون‌گرای امروز موفقیت‌های علمی خود را در گروه همکاری و همیاری جمعی می‌دانند. بی‌تردید در کار گروهی، کیفیت فعالیت چند دانشجو بالاتر از آن است که یک دانشجو به تنهایی چند برابر فعالیت کند. از نظر کد ۲۵، امروزه نسبت به گذشته برای یادگیری‌های مشارکتی و گروهی، امکانات و ظرفیت‌ها بسیار بیشتری وجود دارد که انجام این شیوه آموزشی را آسان‌تر می‌کند.

تشکیل گروه‌های علمی مجازی: از دیدگاه ۲۵ نفر (۸۱٪) از صاحب‌نظران، امروزه فعال‌بودن دانشجویان در گروه‌های مجازی، ظرفیت بسیار مناسبی برای یاددهی-یادگیری مشارکتی است. کد

۶ می‌گوید: کانال، گروه و شبکه مجازی از مفاهیمی هستند که با نسل امروز پیوند ناگسستنی دارند. در محیط‌های مجازی آنها می‌توانند به‌طور مستمر و بدون محدودیت‌های زمانی و مکانی با یکدیگر در ارتباط و تعامل باشند. کد ۱۶ بیان می‌کند: دانشجویان امروز که در گروه‌های مجازی به‌طور دائمی و آنلاین با یکدیگر در ارتباط هستند، خود را از شرکت در جلسات حضوری بی‌نیاز می‌دانند. آنها در گروه‌های واتس‌آپ، تلگرام و غیره به‌آسانی با اشتراک‌گذاری فایل‌های متنی، صوتی، تصویری و ویدئویی، نیازهای علمی خود را برطرف می‌کنند.

تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره: به باور ۲۴ نفر (۷۵٪) از مصاحبه‌شوندگان، چینش فعلی دانشجویان در کلاس، مانع از یاددهی-یادگیری اثربخش است. کد ۱۰ ابراز می‌کند، دانشجویان امروز طاقت و حوصله ساکت نشستن در کلاس و گوش دادن به حرف استاد را ندارند. اصولاً چینش صندلی‌ها به‌طور موازی که مانع ارتباط چشمی دانشجویان با یکدیگر می‌شود، با یاددهی-یادگیری فعال و مشارکتی در تضاد است. از منظر کد ۲۹: دانشجویان امروز توقع دارند که نقش و حضور فعالی در کلاس داشته باشند و پیرامون مباحث درسی با استاد و دیگر دانشجویان به تبادل نظر بپردازند. آنها باید به‌صورت دایره‌وار در کلاس استقرار یابند تا بتوانند به‌صورت چهره‌به‌چهره با یکدیگر مراد و بحث علمی داشته باشند.

گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی: از نگاه ۲۰ نفر (۶۵٪) از صاحب‌نظران، امروزه با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژیک، امکان پشتیبانی دانشجویان قوی از دانشجویان ضعیف راحت‌تر است. کد ۱۵ عنوان می‌کند: یکی از امتیازاتی که دانشجویان امروز دارند این است که در بستر گروه‌های علمی در فضای مجازی می‌توانند از همیاری و پشتیبانی یکدیگر در برطرف‌ساختن ابهامات درسی بهره‌مند شوند. به‌زعم کد ۳۰، امروزه در دنیا، تیم‌ورکینگ به‌عنوان یک اصل مهم برای موفقیت در هرکاری از جمله یاددهی-یادگیری پذیرفته شده است. اساتید باید با تشکیل گروه‌های درسی از ظرفیت علمی دانشجویان ممتاز برای کمک به سایر دانشجویان استفاده کنند.

گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها: به‌ادعان ۲۰ نفر (۶۵٪) از مصاحبه‌شوندگان، امروزه گوناگونی استعدادها در دانشجویان بسیار زیاد است و رعایت این تنوع در تشکیل گروه‌های علمی، نتایج خوبی به همراه دارد. کد ۱۱ معتقد است: اگر مهارت‌های گوناگونی که دانشجویان امروز دارند به‌عنوان مکمل یکدیگر در پروژه‌های درسی، ترکیب و تلفیق شوند، برون‌دادهای بسیار خلاقانه و بدیعی تولید خواهد شد. از دید کد ۲۴، یکی از عادت‌های خوب دانشجویان امروز این است که با توجه به علایق و توانمندی‌های خود، تقسیم کار می‌کنند. اینگونه همکاری‌های علمی بسیار مثبت و ارزشمند هستند و از طرف اساتید هم باید حمایت و تقویت شوند.

رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی: به‌اعتقاد ۱۸ نفر (۵۸٪) از صاحب‌نظران، امروزه متغیرهای جدید در کسب دانش موجب شده تا دانشجویان موفقیت خود در رقابت‌های علمی را

منوط به کار تیمی و منفعت گروهی ببینند. کد ۱ تأکید می‌کند: امروزه گستردگی و پیچیدگی موضوعات علمی سبب شده تا دانشجویان برای تحقق اهداف تحصیلی و موفقیت در رقابت‌های علمی نیازمند مشارکت گروهی و بهره‌گیری از مهارت‌های گوناگون یکدیگر باشند. از نظر کد ۱۷: دانشجویان امروز پایبندی خاصی در حفظ روابط دوستانه و رفاقتی خود دارند که در پیشرفت تحصیلی آنها نیز بسیار مؤثر است. اساتید نباید با ایجاد رقابت‌های فردی افراط‌گونه در تدریس، موجب تزلزل روابط دوستانه دانشجویان شوند.

ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی: از منظر ۱۷ نفر (۵۵٪) از مصاحبه‌شوندگان، تشویق و تحسین درسی به صورت جمعی یکی از تأثیرگذارترین عوامل در انگیزه‌مندی دانشجویان امروز برای یادگیری است. کد ۴ می‌گوید: دانشجویان امروز نسل رفاه و راحت‌طلبی هستند. خیلی دغدغه درس خواندن ندارند. چون اساساً هدف روشنی ندارند. لذا ما باید دائماً با تشویق و ترغیب گروهی، آنها را نسبت به مطالعه و یادگیری و داشتن اهداف متعالی تشویق و انگیزه‌مند کنیم. از دیدگاه کد ۲۷: امروزه فرزندان از مهر و محبت بیشتری در خانواده برخوردارند و لذا با دانشجویانی مواجهیم که خیلی زودرنجند. اساتید باید با درک چنین ویژگی‌هایی به جای رویکردهای تحکم‌آمیز در تدریس، با روحیات نرم‌تر و تشویق و ترغیب جمعی دانشجویان، آنها را جذب یادگیری کنند.

سؤال دوم: از نظر اعضای هیأت علمی، هر یک از الزامات راهبرد یاددهی - یادگیری مشارکتی، تا چه اندازه با نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان کارشناسی امروز تناسب دارد؟ برای پاسخ‌گویی به این سؤال، الزامات مکشوف در بخش کیفی در پرسشنامه‌ای با طیف لیکرت ۵ درجه، مورد نظرسنجی از اعضای هیأت علمی در نمونه پژوهش قرار گرفت و برای تحلیل نتایج از آزمون t تک‌نمونه‌ای با میانگین فرضی ۳ و سطح اطمینان ۹۵٪ استفاده شد که نتایج حاصل در جدول شماره ۴ ارائه شده است. میانگین‌های بین ۳ و ۴ به عنوان تناسب «قابل توجه» و بالاتر از ۴ به عنوان تناسب «به طور ویژه قابل توجه» مدنظر قرار گرفته است.

جدول ۴- آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات اعضای هیئت علمی با میانگین فرضی ۳

آزمون t تک نمونه		آماره‌های t تک نمونه			میانگین فرضی = ۳ سطح اطمینان = ۹۵٪ فراوانی = ۱۲۱ درجه آزادی = ۱۲۰	
اختلاف میانگین	(P) سطح معنی داری	آماره t	خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار میانگین		
۰,۹۰۹	۰,۰۰۱	۱۱,۶۷۷	۰,۰۷۸	۰,۸۵۶	۳,۹۱	تدارک فعالیت‌های درسی گروهی
۰,۷۵۸	۰,۰۰۱	۸,۸۴۵	۰,۰۸۹	۰,۹۶۷	۳,۷۹	تشکیل گروه‌های علمی مجازی
۰,۸۶۰	۰,۰۰۱	۹,۷۶۰	۰,۰۸۸	۰,۹۶۹	۳,۸۶	تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره
۰,۴۷۹	۰,۰۰۱	۵,۰۲۴	۰,۰۹۵	۱,۰۵۰	۳,۴۸	گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی
۰,۶۰۳	۰,۰۰۱	۶,۵۰۳	۰,۰۹۳	۱,۰۲۹	۳,۶۰	گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها
۰,۶۶۹	۰,۰۰۱	۷,۵۹۶	۰,۰۸۸	۰,۹۶۹	۳,۶۷	رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی
۱,۰۹۹	۰,۰۰۱	۱۴,۲۱۶	۰,۰۷۷	۰,۸۵۱	۴,۱۰	ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی

همان گونه که در جدول مشخص است میانگین نمرات در تمامی ابعاد در سطحی بالاتر از میانگین فرضی قرار دارد. مقدار $p < 0.05$ برای هر هفت مؤلفه، گویای معناداری تفاوت بین میانگین نظرات اساتید با میانگین فرضی در سطح اطمینان ۹۵٪ است. با توجه به ستون میانگین می‌توان گفت: از دیدگاه اساتید، تناسب مؤلفه‌ی «ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی» با ویژگی‌های نسلی دانشجویان کارشناسی نسل حاضر «به‌طور ویژه قابل توجه» و در مورد بقیه عناصر «قابل توجه» است.

سؤال سوم: از نظر دانشجویان دوره کارشناسی امروز، هریک از الزامات راهبرد یاددهی-

یادگیری مشارکتی، تا چه اندازه با نیازها، علایق و مهارت‌های آنها تناسب دارد؟

برای پاسخ به این سؤال، همان شیوه‌های پاسخ به سؤال دوم، اما با داده‌های حاصل از تکمیل پرسشنامه توسط نمونه‌ی دانشجویان، تکرار شده است.

جدول ۵- نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای مقایسه میانگین نمرات دانشجویان با میانگین فرضی ۳

آزمون t تک‌نمونه		آماره‌های t تک‌نمونه			میانگین فرضی = ۳ سطح اطمینان = ۹۵٪ فراوانی = ۳۴۹ = درجه آزادی = ۳۴۸	
اختلاف میانگین	سطح (P) معنی داری	آماره t	خطای استاندارد میانگین	انحراف معیار میانگین		
۰,۶۱۰	۰,۰۰۱	۱۱,۳۵۳	۰,۰۵۴	۱,۰۰۴	۳,۶۱	تدارک فعالیت‌های درسی گروهی
۰,۶۲۲	۰,۰۰۱	۱۰,۷۲۷	۰,۰۵۸	۱,۰۸۳	۳,۶۲	تشکیل گروه‌های علمی مجازی
۰,۶۵۶	۰,۰۰۱	۱۰,۱۱۸	۰,۰۶۵	۱,۲۱۱	۳,۶۶	تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره
۰,۳۴۴	۰,۰۰۱	۵,۱۸۲	۰,۰۶۶	۱,۲۴۰	۳,۳۴	گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی
۰,۶۱۹	۰,۰۰۱	۹,۷۴۱	۰,۰۶۴	۱,۱۸۷	۳,۶۲	گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها
۰,۴۵۰	۰,۰۰۱	۷,۲۴۴	۰,۰۶۲	۱,۱۶۰	۳,۴۵	رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی
۰,۸۹۷	۰,۰۰۱	۱۷,۰۹۵	۰,۰۵۲	۰,۹۸۰	۳,۹۰	ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی

همان‌گونه که در جدول مشخص است میانگین نمرات برای تمامی عناصر در سطحی بالاتر از میانگین فرضی قرار دارند. مقدار $p < 0.05$ برای هر هفت مؤلفه، گویای معناداری تفاوت بین میانگین نظرات دانشجویان با میانگین فرضی در سطح اطمینان ۹۵٪ است. با توجه به ستون میانگین می‌توان گفت: از دیدگاه آنان تناسب هر هفت مؤلفه با ویژگی‌های نسلی دانشجویان کارشناسی نسل حاضر «قابل توجه» است. در پایان، میانگین نمرات دانشجویان و اساتید، توسط آزمون t مستقل، مقایسه شده است.

جدول ۶- نتایج آزمون t دو نمونه مستقل در خصوص مقایسه میانگین نمرات دانشجویان و اساتید

آزمون t برای مقایسه میانگین‌ها			آزمون لوین		میانگین	سطح اطمینان = ۹۵٪ فراوانی دانشجویان = ۳۴۹ فراوانی اساتید = ۱۲۱ درجه آزادی = ۴۶۸		
اختلاف خطای استاندارد	اختلاف میانگین	سطح معناداری	آماره t	سطح معناداری			آماره F	
۰,۱۰۲	-۰,۲۹۹	۰,۰۰۴	-۲,۹۲۴	۰,۰۰۱	۱۲,۵۹۷	۳,۶۱	دانشجویان	تدارک فعالیت‌های درسی گروهی
۰,۰۹۵	-۰,۲۹۹	۰,۰۰۲	-۳,۱۵۸			۳,۹۱	اساتید	
۰,۱۲۲	-۰,۲۰۳	۰,۰۹۶	-۱,۶۷۰	۰,۰۰۱	۱۶,۶۲۷	۳,۶۶	دانشجویان	تشکیل گروه‌های علمی مجازی
۰,۱۰۹	-۰,۲۰۳	۰,۰۶۴	-۱,۸۵۹			۳,۸۶	اساتید	
۰,۱۱۸	-۰,۲۲۰	۰,۰۶۲	-۱,۸۶۸	۰,۰۰۷	۷,۴۴۷	۳,۴۵	دانشجویان	تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره
۰,۱۰۸	-۰,۲۲۰	۰,۰۴۳	-۲,۰۳۷			۳,۶۷	اساتید	
۰,۱۱۱	-۰,۱۶۳	۰,۱۴۳	-۱,۴۶۵	۰,۰۷۲	۳,۲۴۹	۳,۶۲	دانشجویان	گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی
۰,۱۰۶	-۰,۱۶۳	۰,۱۲۵	-۱,۵۴۱			۳,۷۹	اساتید	
۰,۱۰۰	-۰,۲۰۲	۰,۰۴۴	-۲,۰۲۲	۰,۰۹۱	۲,۸۷۱	۳,۹۰	دانشجویان	گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها
۰,۰۹۳	-۰,۲۰۲	۰,۰۳۱	-۲,۱۶۵			۳,۱۰	اساتید	
۰,۱۲۶	-۰,۱۳۵	۰,۲۸۳	-۱,۰۷۶	۰,۰۱۶	۵,۸۰۶	۳,۳۴	دانشجویان	رقابت علمی با رویکرد منفعت جمعی
۰,۱۱۶	-۰,۱۳۵	۰,۲۴۵	-۱,۱۶۶			۳,۴۸	اساتید	
۱۲۱	۵۵۵۱۵	۵۵۸۹۷	۵۵۱۲۹	۵۵۵۲۷	۵۵۹۵۵	۳۶۶۲	دانشجویان	ترغیب و تشویق موفقیت‌های گروهی
۱۱۲		۸۹	۱۳			۳	اساتید	

با توجه به مقدار سطح معنی داری آزمون لوبین در قسمت اول جدول، مؤلفه‌های «گروه‌بندی مبتنی بر حمایت علمی» و «گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها» می‌بایست در سطر اول (به دلیل $p.value > 0.05$) و بقیه موارد در سطر دوم مورد تحلیل قرار گیرند (به دلیل $p.value < 0.05$). بر اساس مقادیر سطح معناداری (Sig) آزمون t، مندرج در قسمت دوم جدول، در سطح اطمینان ۹۵٪، می‌توان نتیجه گرفت: اختلاف میانگین نمرات دانشجویان و اساتید تنها در سه آیت «تدارک فعالیت های درسی گروهی»، «تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره» و «گروه‌بندی مبتنی بر تنوع استعدادها» معنادار است (به دلیل $p.value < 0.05$). با توجه به ستون میانگین نمرات، می‌توان گفت اساتید در دو آیت نخست و دانشجویان در آیت سوم، تناسب بیشتری برای این مؤلفه‌ها با ویژگی‌های نسلی دانشجویان قائل شده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی از انجام پژوهش حاضر، شناسایی و تبیین الزامات فرآیند یاددهی-یادگیری مشارکتی در آموزش عالی مبتنی بر نیازها، علایق و مهارت‌های دانشجویان دوره کارشناسی امروز بود. حضرت علی(ع) می‌فرماید: لا تَقْسِرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى آدَابِكُمْ ، فَإِنَّهُمْ مَخْلُوقُونَ لِزَمَانٍ غَيْرِ زَمَانِكُمْ (ابن ابی الحدید، ۱۳۷۸ق): فرزندان خود را برای پیروی از آداب خود تحت فشار قرار ندهید، زیرا آنان در زمانی غیر از زمان شما زندگی می‌کنند. در همین راستا و براساس نتایج تحقیق، تناسب و تناظر دو سویه میان مؤلفه‌های راهبرد یاددهی-یادگیری مشارکتی با ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز نیز عامل مهمی در انگیزه‌مندی و پیشرفت تحصیلی آنها برشمرده شده است. برآیند یافته‌های کیفی و کمی مبنی بر سازواری و برازندگی یاددهی-یادگیری گروهی با ویژگی‌های دانشجویان امروز، هم سو با اندیشه‌های صاحب‌نظران مشهوری چون راجر جانسون، دیوید جانسون، کاگان اسپنسر است (Slaving & Davis, 2006). این مسئله همچنین به انحای مختلف در تحقیقات اخیر پژوهشگرانی همچون (Keramati, 2021)، (Rahmanian, 2020)، (Dass et al., 2019)، (Kurni & Saritha, 2021)، (Kobayashi, 2021) و (Juneja, 2021) مورد تأیید قرار گرفته است. داده‌های تحقیق حاکی از آن است که «تدارک فعالیت‌های درسی گروهی در داخل و خارج از کلاس» یکی از ملزومات اساسی در یادگیری دانشجویان نسل امروز است. (Keramati 2021) عنوان می‌کند: اگر رقابت‌های فردی مخرب بر سر کسب امتیازهایی مانند نمره و غیره حذف شود، کمتر دانشجویی است که دلش نخواهد در لوای کار گروهی به یادگیری بپردازد. امروزه روح کار تیمی در دانشجویان نهادینه شده و اساتید باید در انجام فعالیت‌های درسی، این عادت و روحیه کار مشارکتی را در آنها تقویت کنند. (Juneja 2021) نیز اشاره می‌کند که با توجه به خصلت‌های برون‌گرایی در دانشجویان امروز، استفاده از روش‌های گروهی، اثربخشی بیشتری در یاددهی-یادگیری آنها دارد.

«تشکیل گروه‌های علمی مجازی» از نظر صاحب‌نظران به‌عنوان دومین اولویت و از دیدگاه اساتید و دانشجویان به‌عنوان یکی از شاخص‌های «قابل توجه» ارزیابی شده و همگی بر سنخیت بالای آن با سبک یادگیری دانشجویان امروز تأکید دارند. Kurni & Saritha (2021) بیان می‌کنند، امروزه تشکیل گروه‌های درسی در فضای مجازی بسیار فراگیر و به‌شدت مورد استقبال دانشجویان است. چرا که به‌راحتی و در زمان و مکان دلخواه قادرند نیازهای علمی خود را در تعامل با اساتید و دیگر دانشجویان به‌سرعت برطرف سازند. متأسفانه برخی از مدرسان به دلایل غیرمنطقی، خود و دانشجویان را از این ظرفیت بزرگ یاددهی - یادگیری محروم می‌کنند. تحقیق (Dass et al. (2019) نیز بر انجام فعالیت‌های مشارکتی در قالب گروه‌های مجازی تأکید دارد. «تنظیم چیدمان کلاسی چهره‌به‌چهره»، اولویت سوم از نظر صاحب‌نظران است که در نظرسنجی از اساتید و دانشجویان نیز «قابل توجه» قلمداد گردیده است. بر مبنای یافته‌ها، ترجیح دانشجویان امروز، یاددهی - یادگیری در فضایی تعاملی و با تعاون و همکاری یکدیگر است و این با سبک قرارگرفتن آنها در کلاس‌های درس امروزی، منافات دارد. به اعتقاد (Rahmanian (2020) سبک چیدمان امروزی دانشجویان در کلاس، متناظر با روش تدریس استادمحور است که به هیچ‌وجه تناسبی با روحیات دانشجویان نسل حاضر ندارد. همان‌گونه که (Kobayashi (2021) نیز پیشنهاد می‌کند برای بهره‌برداری هرچه بیشتر از تدریس در کلاس، دانشجویان می‌بایست به‌صورت رو در روی یکدیگر و به شکل دایره‌ای یا «U» بنشینند تا به‌راحتی بتوانند با یکدیگر به بحث و گفتگوی علمی بپردازند.

بر اساس یافته‌ها امروزه با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژیک، امکان حمایت و پشتیبانی علمی دانشجویان از یکدیگر بسیار آسان‌تر شده است. دانشجویان قادرند با استفاده از ابزارهای الکترونیکی، دائماً با یکدیگر در تعامل باشند. این ظرفیت بسیار بزرگی است که اساتید می‌بایست در راستای تقویت علمی دانشجویان ضعیف توسط دانشجویان قوی‌تر، از آن بهره‌گیرند. (Yancey (2019) بیان می‌کند که اساتید حاذق در گروه‌بندی و تقسیم کار بین اعضای آن، طوری عمل می‌کنند که هیچ یک از دانشجویان نه احساس برتری جویی و نه احساس حقارت می‌کنند. به‌نظر می‌رسد در شرایط عادی، بسیاری از دانشجویان امروز به دلایل گوناگون نسبت به رفع ابهامات درسی خود از طریق دیگر دانشجویان اقدام نمی‌کنند. اما اگر این کار به‌وسیله گروه‌بندی، حالت رسمی یابد، دانشجویان از آن استقبال می‌کنند. یکی دیگر از عناصر یاددهی - یادگیری مشارکتی که از نظر مشارکت‌کنندگان تحقیق، متناسب با خصائص نسلی دانشجویان امروز ارزیابی شده، «گروه‌بندی دانشجویان مبتنی بر تنوع استعدادها» است. فعالیت‌های درسی امروز نسبت به گذشته نیازمند به‌کارگیری مهارت‌های متنوع‌تری است که شاید در تخصص یک دانشجو به تنهایی نباشد. لذا گروه‌بندی دانشجویان با عنایت به تبحر آنها در زمینه‌های گوناگون و تقسیم کار بر مبنای استعدادهایشان می‌تواند دربردارنده ارتقاء سرعت و کیفیت فعالیت‌های درسی آنها باشد. (Keramati (2021) در تحقیق خود بر این نکته اذعان دارد که

واگذاری بخش‌های مختلف واحدهای کاری و تکالیف درسی بر مبنای علاقه و مهارت‌های دانشجویان، موجب ایجاد انگیزه و تقویت اعتماد به نفس آنها در یادگیری می‌شود.

«برگزاری رقابت‌های علمی تیمی با رویکرد منفعت جمعی» اولویت ششم صاحب‌نظران در میان مؤلفه‌های راهبرد یاددهی- یادگیری مشارکتی است که متناسب با درون‌داشت‌های دانشجویان امروز در نظر گرفته شده است و اساتید و دانشجویان نیز بر آن صحنه گذاشته‌اند. یافته‌ها حاکی از آن است که علی‌رغم میل و علاقه دانشجویان به انجام فعالیت‌های درسی به صورت تیمی که در بردارنده انتفاع گروهی است، ولی متأسفانه سیاست‌های حاکم بر نظام آموزش عالی فعلی، دانشجویان را به سمت رقابت‌های علمی فردگرایانه سوق می‌دهد. (Takala & Wickman (2019 نیز در تحقیق خود خاطرنشان ساخته‌اند طبع و قریحه دانشجویان نسل امروز ذاتاً بر پایه مشارکت‌های گروهی در رقابت‌های علمی است، اما عواملی چون نمره، معدل و غیره آنها را از این امر باز می‌دارد. «ترغیب و تشویق موفقیت‌های جمعی» آخرین شاخص یاددهی- یادگیری مشارکتی است که از طرف صاحب‌نظران بر تناسب آن با ویژگی‌های دانشجویان امروز تأکید شده است. این شاخص همچنین از طرف دانشجویان «قابل توجه» و از طرف اعضای هیئت علمی «به‌طور ویژه قابل توجه» محسوب شده است. از نظر Dass et al. (2019) دانشجویان امروز به شدت در مقابل تشویق و تحسین درسی از طرف استاد، واکنش مثبت نشان می‌دهند، اما از آنجایی که تشویق‌های فردی ممکن است بعضاً دارای عوارض منفی نیز باشند، بهتر است این کار به صورت جمعی انجام شود. بر اساس یافته‌های تحقیق، شیوه‌های یادگیری دانشجویان امروز بیشتر بر مبنای رویکردهای شخصی و انفرادی است که بازدهی علمی کمی دارد. لذا اساتید باید با ترغیب و تشویق فعالیت‌ها و توفیقات جمعی دانشجویان، یاددهی- یادگیری مشارکتی را که دارای فواید و راندمان بسیار بیشتری است، برای آنها نهادینه سازند. تشویق موفقیت‌های گروهی در تحقیقات Kobayashi (2021) و Juneja (2021) نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

ویژگی‌های نسلی دانشجویان امروز در کنار زمینه‌ها و ظرفیت‌های فراوان مادی و معنوی که در نوشتار حاضر بدان پرداخته شد، بسترگاه مناسبی است پیش روی اساتید در راستای بهره‌جویی از پیش‌بایست‌های مذکور در راهبرد یاددهی- یادگیری مشارکتی. به کارگیری این مؤلفه‌ها در کنار دیگر شیوه‌های فعال و اثربخش، مایه شکوفایی و اعتلای آموختن است. بی‌تردید تحقق این مهم در گرو التفات و اهتمام کارگزاران نظام آموزش عالی در راستای ایفای موفق آنهاست. لذا پیشنهاد می‌گردد: دانشگاه‌ها به منظور آشنایی مدرسان و دانشجویان با مهارت‌های صحیح یاددهی- یادگیری مشارکتی، اقدام به برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی نموده، اساتیدی که شیوه‌های مذکور را به کار می‌برند مورد تشویق و حمایت قرار دهند. اساتید نیز علی‌رغم پیچیدگی‌ها و دشواری‌های این راهبرد، با تدارک فعالیت‌های گروهی در داخل و خارج کلاس به صورت حقیقی و مجازی و استفاده از

مهارت‌ها و استعداد‌های متنوع دانشجویان در گروه‌های علمی، زمینه تقویت و حمایت علمی آنها از یکدیگر را فراهم کنند. همچنین جهت‌گیری رقابت‌های علمی دانشجویان را به سمت منفعت‌گروهی سوق دهند. برای موفقیت‌های جمعی نسبت به فردی ارزش بالاتری قائل شوند و در صورت امکان به‌منظور تعامل علمی دانشجویان، نوع استقرار آنها در کلاس را به صورت چهره‌به‌چهره تنظیم کنند. انحصار جامعه آماری در بخش کمی به مقطع کارشناسی رشته‌های علوم انسانی در دو دانشگاه سطح یک، یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر است. لذا در راستای افزایش میزان تعمیم‌پذیری نتایج، انجام تحقیقات دیگری با مداخله متغیرهایی همچون دانشگاه‌های سطح دو و سه و مقاطع و رشته‌های تحصیلی دیگر پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- Caballero, M. & Baigorri A. (2019). Glocalising the theory of generations: The case of Spain. *Time & Society*, 28(1), 333-357.
- Casa-Todd, J., Kay, R., & Hughes, J. (2020). Developing Digital Citizenship, Digital Literacy and Student Voice Using Social Media in K12. In *EdMedia+ Innovate Learning*, AACE, 550-555.
- Creswell, J. (2007). *Qualitative inquiry and research design*. Sage publications.
- Dass, S., Ramananda, H. S., Jagadeesha, B., PC, R. K., & Cherian, R. K. (2021). Effectiveness of Collaborative on Learning Among Gen Z Engineering Students. *Journal of Engineering Education Transformations*, 34(3), 70-78.
- Dimattio, M. J. K., & Hudacek, S. S. (2020). Educating generation Z: Psychosocial dimensions of the clinical learning environment that predict student satisfaction. *Nurse Education in Practice*, 49, 102901.
- Gillespie, A. (2020). The Politics of Millennials: Political Beliefs and Policy Preferences of America's Most Diverse Generation. *Journal of Race, Ethnicity and Politics*, 5(1), 242-245.
- Grace Oh, E., Ricciotti, H. A., & Cianciolo, A. T. (2018). Paying Mind to Generational Differences in Medical Education: A Dialectical Book Review, *Teaching and Learning in Medicine*, 30(3), 345-349.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *ECTJ*, 30(4), 233-252.
- Hernandez-de-Menendez, M., Diaz, C. A. E., & Morales-Menendez, R. (2020). Educational experiences with Generation Z. *International Journal on Interactive Design and Manufacturing (IJIDeM)*, 14(3), 847-859.
- Husbands, C. T. (2019). *LSE Sociology and Its Associated Institutions. In Sociology at the London School of Economics and Political Science, 1904–2015* (pp. 333-358). Palgrave Macmillan, Cham.
- Izi, M., Aliabadi, Kh. Nili, M.R. & Delavar, A. (2020). Generational analysis of the preference of students with digital indigenous characteristics to have an e-textbook. *Research & writing of academic books*, 23(1), 99-117. [In Persian]
- Juneja, k. K. (2021). Innovative pedagogy with computer-supported collaborative learning in teaching english language. *Journal of teaching english for specific and academic purposes*, 551-556.
- Keramati, M.R., (2021). First-year counseling students' perceptions of participatory learning in the classroom. *Teaching Research*, 8(1), 1-18. [In Persian]
- Kobayashi, K. (2021). Effects of collaborative versus individual preparation on learning by teaching. *Instructional Science*, 49, 1-19.
- Kurni, M., & Saritha, K. (2021). Applying Collaborative Learning for Enhancing the Teaching-Learning Process in Online Learning through Social Media. *JET*, 251.
- Okros, A. (2020). *Generational Theory and Cohort Analysis. In Harnessing the Potential of Digital Post-Millennials in the Future Workplace*, Springer, Cham, 33-51.
- Pulcini, C. D., Turner, T. L., & First, L. R. (2021). Generational empathy: an approach for addressing generational differences. *Pediatrics*, 147(3), 1-13.
- Rahbar, A.A., Khorramshad, M.B., Adami, A. & Vali, A. (2020). Explaining Generational Difference in Today's Iranian Society Based on Identity Values, *National Studies Quarterly*, 21(1), 47-65. [In Persian]
- Rahimi, M., Ashofteh Tehrani, A. & Hazrati, Z. (2012). Social factors affecting intergenerational differences (Case study of Khalkhal city in 2012). *Iranian Journal of Sociological Studies*, 7(2), 79-98. [In Persian]
- Rahmanian, A. (2020). The effect of using PBL method using virtual small groups on academic achievement and active participatory learning of midwifery students of

- Jahrom Islamic Azad University in the course of internal medicine and surgery in women. (*Master Thesis, Kerman, University of Medical Sciences*). [In Persian]
- Sachdeva, M. P., & Tripathi, D. A. (2019). Critical Education for 21st Century: A study on Youth and Media literacy. *Journal of Content, Community & Communication*, 10(5), 64-72.
- Safavi, A., (2019). *Methods, techniques & patterns of teaching*. Tehran: Samat. [In Persian]
- Seemiller, C., & Clayton, J. (2019). Developing the strengths of generation Z college students. *Journal of College and Character*, 20(3), 268-275.
- Sinnema, C., Nieveen, N., & Priestley, M. (2020). Successful futures, successful curriculum: What can Wales learn from international curriculum reforms?. *The Curriculum Journal*, 31(2), 181-201.
- Slavin, R. E. & Davis, N. (2006). *Educational psychology: theory and practice*, (8th Ed). New York: Pearson.
- Takala, M., & Wickman, K. (2019). Collaborative case-based virtual learning in higher education: Consultation case in special education. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 35(4), 236-248.
- Vander Brug, W., & Rekker, R. (2021). Dealignment, realignment and generational differences in The Netherlands. *West European Politics*, 44(4), 776-801.
- Wilkinson, D. & Birmingham, P. (2003), *Using Research Instruments: A Guide for Researchers*, London, Routledge Flamer.
- Yancey, N. R. (2019). Collaboration in teaching-learning: Honoring the wisdom of diverse perspectives. *Nursing science quarterly*, 32(4), 278-282.
- Yildirim, I., Cirak-Kurt, S., & Sen, S. (2019). The Effect of Teaching" Learning Strategies" on Academic Achievement: A Meta-Analysis Study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 79(5), 87-114.

Extended Abstract

The Requirements of the Participatory Teaching-Learning Process in Higher Education based on Needs, Interests, and Skills: A Case Study

Ahmad Ebrahimi¹, Seyyed Ebrahim Mirshah Jafari², Ali Rabbani Khoorasgani³

Introduction

Adaptation of teaching methods to the characteristics and generational insights of learners is one of the important principles in effective teaching-learning. Today, the use of active teaching-learning approaches, including participatory strategies, is expanding. Certainly, the application of a participatory teaching-learning approach tailored to the needs, desires, and skills of students leads to the creation of numerous and diverse learning opportunities for students. In contrast, the assignment of academic activities which do not correspond to the generational characteristics of students reduces their motivation and results in academic failure. Therefore, identifying the requirements of participatory teaching-learning for today's generation of students is one of the most important issues in higher education. The aim of the present study was to explore and identify such factors involved in the participatory teaching-learning process based on the needs, interests, and skills of BA students. In this regard, the present study sought to answer the following questions.

Research Questions

- 1- From experts' opinion, what are the most important requirements of a participatory teaching-learning approach tailored to the needs, interests, and skills of today's undergraduate students?
- 2- From the faculty members' point of view, how appropriate is each of the requirements of participatory teaching-learning to the needs, interests, and skills of undergraduate students?
- 3- From the perspective of undergraduate students, how appropriate is each of the requirements of participatory teaching-learning to their needs, interests, and skills?

Method

This study used an exploratory sequential mixed method design. The research method was content analysis in the qualitative part and descriptive survey in the quantitative part. The participants in the qualitative phase included experts in the two fields of educational and social sciences. Targeted snowball sampling continued with 31 participants until data saturation was reached. The statistical population of the quantitative phase consisted of

¹.PhD Student in Curriculum in Higher Education, University of Isfahan, Isfahan, Iran (ahmadebrahimi011@gmail.com)

².Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran (Corresponding Author) (jafari@edu.ui.ac.ir)

³.Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran (a.rabbani@ltr.ui.ac.ir)

professors and BA students from the two faculties of educational sciences and social sciences at the University of Tehran and the University of Isfahan. A sample of 121 professors and 349 students was selected using Cochran's formula with the quota sampling method, proportional to population size (optimal allocation). In the qualitative part, semi-structured interviews were used to collect data while in the quantitative part, a researcher-made questionnaire, developed based on the indicators extracted from the analysis of the interviews in the qualitative part, was used to collect quantitative data. Eight experts confirmed the content validity of the questionnaire and interview questions. The reliability of the questionnaire was confirmed, with a Cronbach alpha coefficient of 0.93. In addition, the four criteria of credibility, dependability, confirmability, and transferability were used to enhance the rigor of the qualitative data. Thematic analysis (interpretive structure modeling) was used to analyze qualitative findings. In the quantitative phase, descriptive-inferential statistics in SPSS (version 25) were used for data analysis.

Results

According to the research findings, the most important requirements of the participatory teaching-learning that met the characteristics of today's BA students were as follows: using group lesson activities, forming virtual science groups, adjusting the class layout in a face-to-face format, grouping students based on scientific support, grouping students based on talent diversity, encouraging scientific competition with a focus on its collective benefit, and, finally, encouraging group success.

Discussion and Conclusions

In this study, the generational characteristics of today's students, along with other contextual factors, were considered in determining the requirements of participatory teaching-learning. University instructors can benefit from the results of this study. Based on the findings, it can be concluded that the application of these requirements can increase students' academic motivation and their scientific growth. Satisfying the requirements of participatory teaching-learning and other active and effective teaching-learning methods can foster learning. Thus, it is recommended that universities provide the necessary platforms to unlock the full potential of participatory learning. Furthermore, it is hoped that universities hold training courses and workshops to acquaint instructors and students with the skills required to benefit from this educational approach and encourage instructors to employ this method. To maximize the benefits of this educational participatory approach, instructors should define learning activities in a way that enhances group participation in real and virtual spaces and adjust the placement of students in the classroom in a way that facilitates face-to-face discussion. Finally, it is suggested that instructors encourage students to provide their peers with scientific support and group them in a way that spreads talents equally across the classroom, ergo promoting collective success.

Keywords: higher education, undergraduate students, participatory teaching-learning, new generation, students' needs